U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **J. Š.,** proti žalovanému **Krajskému úřadu Karlovarského kraje**, se sídlem Karlovy Vary, Závodní 353/88, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 6. 2011, č. j. 17 A 11/2011 - 29, o námitce podjatosti vznesené žalobcem ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 3 Ads 140/2011, proti soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Petru Průchovi, CSc.

takto:

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petr Průcha, CSc. **není vyloučen** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 3 Ads 140/2011.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 7. 6. 2011, č. j. 17 A 11/2011 - 29, zrušil pro vady řízení rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 1. 2011, č. j. 2329/SZ/10 - 4, ve věci dávek pomoci v hmotné nouzi – doplatku na bydlení a věc mu vrátil k novému řízení a rozhodnutí. Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný kasační stížnost.

Nejvyšší správní soud poté, co mu byla věc předložena k rozhodnutí, poučil účastníky řízení, že v dané věci bude podle rozvrhu práce rozhodovat třetí senát; v případě dlouhodobé nepřítomnosti některého ze soudců tohoto senátu může být senát doplněn některým ze soudců senátu šestého. Účastníci byli jmenovitě seznámeni s personálním obsazením těchto senátů a byli poučeni, že mají-li za to, že některý z uvedených soudců je vyloučen z projednávání a rozhodování věci pro svůj poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, mohou namítnout jeho podjatost ve lhůtě jednoho týdne od tohoto vyrozumění.

Na uvedené poučení reagoval žalobce částečně obsahově nejasným podáním, doručeným zdejšímu dne 10. 11. 2011, jímž vznesl námitku podjatosti proti soudci Nejvyššího správního soudu, prof. JUDr. Petru Průchovi CSc., který je předsedou třetího senátu. Žalobce odůvodňuje svou námitku zejména poukazem na skutečnost, že prof.

JUDr. Petr Průcha, CSc. byl v minulosti členem komunistické strany Československa (KSČ). Dle jeho názoru je evidentní, že jmenovaný soudce „*nadržuje svým bývalým stranickým kolegům*“, neboť kasační stížnost žalobce ve věci vedené u zdejšího soudu pod sp. zn. 3 Ads 85/2011, „*laciným přístupem zamítl*“ jako opožděnou (správně odmítl – pozn. NSS), aniž by si ověřil, kdy byl soudem k jejímu sepsání pověřen žalobcův právní zástupce. Tvrdí též, že jeho námitku opodstatňuje i kvalita zmiňovaného usnesení, neboť k němu byly přiloženy takové důkazy, které „*přímo evokují trestní* (správně *trestný* – pozn. NSS) *čin, jako je veřejné klamání občanů (podvodné a lživé informace), správním orgánem přes internetové stránky.*“ Jelikož nyní projednávaná věc má stejné účastníky, má žalobce vážné pochybnosti o nestrannosti jmenovaného soudce.

Prof. JUDr. Petr Průcha, CSc. ve svém vyjádření k uplatněné námitce uvedl, že k projednávané věci, stejně tak jako k účastníkům řízení, ani k zástupci žalovaného, nemá žádný poměr, který by mohl vést k pochybnostem o jeho nepodjatosti. Na projednávání ani rozhodování v dané věci v předchozích řízeních se rovněž nepodílel.

Nejvyšší správní soud posoudil vznesenou námitku podjatosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

Integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), je garance, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Princip nestranného, nezávislého a spravedlivého rozhodování představuje základní pilíř a předpoklad fungování soudní moci; tento princip jsou proto všichni soudci povinni ctít a naplňovat.

Podle § 8 odst. 1 soudního řádu správního (dále též „s. ř. s.“) jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.* Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti.

Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování této námitky je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak k této otázce uvedl Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci je dáno nikoliv jen v případě skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, lze-li mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález sp. zn. I. ÚS 167/94, sv. 6, nález č. 127 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na http://nalus.usoud.cz). Otázka podjatosti nemusí (a obvykle ani nemůže být) být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o ní je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce

z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, je takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález sp. zn. II. ÚS 105/01, sv. 23, nález č. 98 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

Při úvahách o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s. je nicméně nutno postupovat velmi obezřetně, neboť jde o výjimku z ústavní zásady, dle které nesmí být nikdo odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon příslušnost soudu (příslušného soudního oddělení, senátu) stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze tak jen výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu, alespoň potenciálně, brání rozhodnout v souladu se zákonem, nezaujatě a spravedlivě.

Vycházeje z těchto obecných premis, posoudil Nejvyšší správní soud jednotlivé tvrzené důvody podjatosti soudce. Žalobce především bez další argumentace poukazuje na politickou angažovanost prof. JUDr. Průchy, CSc. před rokem 1989, kdy byl členem KSČ. Jak již bylo výše konstatováno, podjatost znamená *osobní* vztah soudce k účastníkům řízení (jejich zástupcům), či k předmětu řízení, jehož existence by mohla zpochybnit objektivitu jeho rozhodování. Důvod pochybovat o soudcově nepodjatosti se musí opírat o *konkrétní* objektivní zjištění o poměru soudce k věci, účastníkům či jejich zástupcům, a nikoli pouze o obecné a ničím nepodložené spekulace či domněnky účastníků (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. III. ÚS 1944/08). Samotné bývalé členství v politické straně (včetně KSČ) bez dalšího není způsobilé takovou pochybnost založit.

Nejvyšší správní soud se již dříve v obdobných případech opakovaně vyslovil v tom smyslu, že rozhodování soudce je výsledkem nejen jeho odborných znalostí a dovedností vykládat a používat právní předpisy, nýbrž že se v něm též promítají jeho životní hodnoty, zkušenosti a postoje. Konkrétně pro vstup do KSČ byly v každém individuálním případě dány zcela konkrétní pohnutky, a pokud by soud tyto pohnutky chtěl s odstupem času hodnotit, musel by se zabývat konkrétními okolnostmi jednotlivých případů, což mu nepřísluší. V usnesení ze dne 25. 1. 2011, č. j. Nao 7/2011 – 2005 (všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz) se zdejší soud vyslovil v tom smyslu, že takové hodnocení nespadá do oblasti práva a soud si odmítá *„osobovat právo takového paušalizujícího posuzování. Samotné členství soudce v KSČ před rokem 1989 ho totiž a priori nediskvalifikuje z rozhodovací činnosti soudu. Jeho případná podjatost proto nemůže být založena pouze touto skutečností, nýbrž musí k ní přistoupit skutečnosti další, mající relevanci pro konkrétní rozhodovaný případ a spočívající ve vztahu k účastníkům řízení či jeho předmětu“*. Také Ústavní soud se k této věci již mnohokrát vyjádřil. V usnesení ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. I. ÚS 682/09, konstatoval že *„[o]tázku, kdo není oprávněn zastávat určitou funkci v souvislosti se svou činností za minulého režimu, řeší zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů [též „lustrační zákon“]. Uvedený zákon zakotvuje princip, podle nějž prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího*

procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem. Podle názoru Ústavního soudu nelze z bývalého členství určité osoby v KSČ bez dalšího dovozovat, že by nemohla nezaujatě posoudit restituční případy, byť jde o případy, které mají - stěžovatelovými slovy - původ ve zločinech komunismu." Obdobně ve věci sp. zn. III. ÚS 259/05 Ústavní soud uvedl, že „lustrační zákon", respektive *„z něj vyvoditelný princip, že prosté členství v KSČ není skutečností, jež by vylučovala mimo jiné soudce z rozhodovacího procesu, Ústavní soud chápe a musí respektovat jako výsledek společenského konsenzu stran vypořádání se s minulostí. Proto není možno z právního hlediska akceptovat stěžovatelovu tezi, že by soudci - dřívější členové KSČ věc stěžovatele, jakožto bývalého člena disentu, nemohli rozhodovat."* Ani ze zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje předpoklady pro výkon funkce soudce, ani z žádného jiného právního předpisu tudíž nevyplývá žádné omezení pro členy politických stran či hnutí (včetně členství v KSČ) vykonávat soudcovské povolání; proto členství v politické straně, navíc v době před rokem 1989, nelze samo o sobě považovat za důvod k vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci. Předmětnou námitku, dle které prof. JUDr. Petr Průcha, CSc., *„nadržuje svým bývalým stranickým kolegům,"* je proto nutno považovat za zcela právně irelevantní; s ohledem na absenci jakýchkoli konkrétních tvrzení, spojených s namítaným členstvím soudce v politické straně, jde spíše jen o znevažující až difamující tvrzení.

Rovněž ostatní námitky žalobce, kterými se snaží podepřít tvrzenou podjatost prof. JUDr. Průchy, CSc. z důvodu jeho bývalé politické angažovanosti, shledal zdejší soud nedůvodnými. Žalobce namítá, že z uvedeného důvodu byla jeho kasační stížnost ve věci sp. zn. 3 Ads 85/2011 *„laciným přístupem odmítnuta"* pro opožděnost a k tomuto usnesení byly *„přiloženy i takové důkazy, které přímo evokují trestní čin, jako je veřejné klamání občanů (podvodné a lživé informace), správním orgánem přes internetové stránky."* Zdejší soud po posouzení těchto námitek, které se jsou navíc značně nejasné a nesrozumitelné, neshledal žádné skutečnosti, jež by měly relevanci pro aktuálně rozhodovaný případ nebo by spočívaly ve vztahu soudce k účastníkům řízení či jejich zástupcům. Z výroku usnesení ze dne 8. 7. 2011, č. j. 85/2011 – 67, je zcela zřejmé, že žalobcova kasační stížnost byla nikoli zamítnuta, ale odmítnuta; důvody, které senát k tomuto postupu vedly, jsou srozumitelně popsány v odůvodnění a cestou námitky podjatosti je *ex post* nelze jakkoli zpochybňovat Argumenty žalobce mají spojitost pouze s postupem a rozhodnutím tohoto soudce (fakticky však 3. senátu Nejvyššího správního soudu) v jiném soudním řízení (sp. zn 3 Ads 85/2011); jde tedy o situaci, o níž soudní řád správní výslovně stanoví, že nemůže být důvodem k vyslovení podjatosti soudce (§ 8 odst. 1 *in fine* s. ř. s.). Z § 8 odst. 1 s. ř. s. sice plyne, že jedním z důvodů pro vyloučení soudce je skutečnost, že se podílel na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení, musí jít však o právně totožnou věc. Totožnost věci je dána totožností účastníků řízení (žalobce a žalovaného) a totožností předmětu řízení. O totožnost předmětu řízení jde v případě, že v novém řízení se jedná o tentýž nárok, opírající se o tentýž právní důvod, a to za podmínky, že tento důvod plyne ze stejného skutkového stavu jako v předchozím řízení. Podílem na předcházejícím soudním řízení je tak například situace, kdy by se soudce podílel na rozhodování téže věci jak u krajského soudu, tak posléze u Nejvyššího správního soudu, popřípadě naopak. Taková situace však v této věci nenastala. Lze přitom odkázat i na usnesení zdejšího soudu ze dne 19. 3. 2003, č. j. Nao 2/2003 - 18, publikované

pod č. 53/2004 Sb. NSS, v němž bylo vysloveno, že *předchozím soudním řízením* není řízení v jiné soudní věci, byť by se i týkala týchž účastníků.

Vzhledem k výše uvedenému není návrh žalobce na vyloučení soudce prof. JUDr. Petra Průchy, CSc. z projednávání a rozhodování věci vedené zdejším soudem pod sp. zn. 3 Ads 140/2011, důvodný.

Pro úplnost je třeba poznamenat, že zdejší soud eviduje pod sp. zn. 3 Ads 133/2011 další věc, ve které vystupují stejní účastníci, jako v nyní projednávané věci, přičemž tato věc byla podle rozvrhu práce přidělena rovněž třetímu senátu Nejvyššího správního soudu, jehož předsedou je prof. JUDr. Petr Průcha, CSc. Jelikož však ve zmiňované věci námitka podjatosti uplatněna nebyla, zdejší soud se omezil pouze na posouzení námitky uplatněné v nyní posuzovaném případě.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. prosince 2011

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu